

Baaniyoom – Tirada Siddeed

Dulmar Guud ee Sadarka Saddexaad

Jeff Pippenger

2025-03-17

Seleucus III Ceraunus wuxuu si kooban u xukumay isagoo boqor ah laga bilaabo 226 ilaa 223 BC ka hor intii aan la dilin ama uusan ku dhiman duruufo dahsoon. Seleucus III wuxuu ahaa kii si toos ah uga horreeyey Antiochus III. Labada walaal waxay matalaan “wiilasha” aayadda tobnaad, waxayna 1989 matalaan Reagan iyo Bush.

Laakiinse wiilashiisu way kici doonaan, oo waxay ururin doonaan ciidan fara badan oo xoog weyn leh; oo mid baa hubaal iman doona, wuuna fatahi doonaa oo sii gudbi doonaa; dabadeedna wuu soo noqon doonaa, oo mar kale kici doonaa, ilaa qalcaddiisa. Daanyeel 11:10.

Aayadda tobnaad waa xariiqda saddexaad, waxayna matalaysaa “wakhtiga dhammaadka” ee 1989. Waxay isku xidhan tahay aayadda afartanaad ee cutubka kow iyo tobnaad iyo Ishacyaah siddeed aayadda siddeedaad. Isku xidhka saddexdan aayadood wuxuu caddaynayaa in aayadda kow iyo tobnaad ay matalayso dagaalka hadda ka socda Yukrayn, iyadoo Putin iyo Zelenskyy ay yihiin kuwa iska soo horjeeda ee lagu metelay Dagaalkii Raphia ee lagu soo bandhigay aayadda kow iyo tobnaad. Aayadda laba iyo tobnaad waxay tilmaamaysaa wixii ka dambeeya dagaalka Yukrayn iyo masiirka Putin. Aayadaha saddex iyo tobnaad ilaa shan iyo tobnaad waa dagaalkii Panium.

Mawduuca aayadda tobnaad waa “wakhtiga dhammaadka,” oo iyadoo waafaqsan mabaadi’da la xidhiidha furfuridda runta ee “wakhtiga dhammaadka,” aayaddani, in kastoo ay tahay hal aayad oo keliya, haddana waxay xambaarsan tahay xariiqyo badan oo waxsii sheegis ah oo lagu metelay. Aayadda tobnaad waxay tilmaamaysaa bilowga taariikhda qarsoon ee aayadda afartanaad, taas oo calaamadisa bilowga dhaqdhaqaaqa malaa’igta saddexaad iyo shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun.

Aayaddani waxay isku xidhaa toddobada wakhti ee Laawiyiintii 26 sida lagu aqoonsaday aragtida ka bilaabmaysa Ishacyaah cutubka 7. Isku xidhkaasu wuxuu calaamad u yahay isku darka ilaahnimada iyo aadaminnimada, kaas oo ah dhammaystirka qarsoodiga cibaado-suubbanaanta inta lagu jiro dhawaaqa buunka toddobaad, kaas oo ah hoogga saddexaad ee Islaamka.

Aayaddu waxay calaamadaynaysaa 1989 inay tahay wakhtiga dhammaadka, waxaana, iyadoo lala xidhiidhinayo toddobada goor ee Laawiyiintii lix iyo labaatan, ku jira runta aasaasiga ah ee William Miller iyo fallaagadii 1863. Aayaddu waxay bilaabaysaa taariikhda qarsoon ee aayadda afartan. Sidaas darteed waa qayb lama huraan ah oo ka mid ah korodhka aqoonta ee yimaadda wakhtiga dhammaadka ee 1989, waxayna bilowdaa sawiridda nebinnimada ee dhacdooyinka dibadda ah ee ka kooban taariikhda qarsoon ee aayadda afartan, iyada oo, iyada oo loo marayo xidhiidhkeeda toddobada goor, sidoo kalena tilmaamaysa dhacdooyinka gudaha ah ee taariikhda u dhexaysa 1989 iyo sharciga Axadda.

Tirada toban waa astaan imtixaan ah, waxaana xiriirka aayaduhu la leeyihiin riyadii Ishacyaah toddobaad uu xoogga saarayaa fahamka runta.

Waayo, madaxa Suuriya waa Dimishiq, oo madaxa Dimishiqna waa Resin; oo shan iyo lixdan sannadood gudahood ayaa Efrayim la jebin doonaa, si uusan dad u ahaan. Oo madaxa Efrayim waa Samaariya, oo madaxa Samaariyana waa wiilka Remalyaah. Haddaydaan rumaysan, hubaal ahaan ma sii taagnaan doontaan. Ishacyaah 7:8, 9.

Idin lama adkayn doono haddaanad rumaysan in “madax” uu ka dhigan yahay magaalo madax (Samaariya iyo Dimishaq) iyo boqor (Resiin iyo Beqaax oo ah wiilkii Remaalyaah). Haddii aadan garanayn saddexdaas calaamadood ee is-weydaarsan kara, marka loo eego macnaha Ishacyaah siddeed, aayadda siddeed, (taas oo ah isla muujintii cutubka toddobaad) markaas ma awoodi doontid inaad aqoonsato Putin iyo Ruushka inay yihiin boqorka koonfureed ee aayadaha kow iyo tobnaad ilaa shan iyo tobnaad.

Haddaba bal eeg, Sayidku wuxuu korkooda ku soo daynayaa biyaha webiga, kuwa xoog badan oo badan, kaasoo ah boqorka Ashuur iyo ammaantiisa oo dhan; oo isagu wuxuu ka soo kici doonaa dhammaan marinkiisa, oo wuxuu ka tallaabi doonaa qararkiisa oo dhan. Oo wuxuu dhex mari doonaa Yahuudah; wuu fatahi doonaa oo gudbi doonaa, wuuna gaadhi doonaa ilaa qoorta; oo fiditaanka baalashiisuna wuxuu buuxin doonaa ballaca dalkaaga, Immaanuu’eel. Ishacyaah 8:7, 8.

Mawduuca aayadda tobnaad waa geeddi-socod imtixaan oo saddex tallaabo leh, kaas oo ka bilaabma wakhtiga ugu dambaysta kuna horseeda xidhitaanka albaabka nimcada marka la gaadho sharciga Axadda.

Oo wuxuu yidhi, Tag jidkaaga, Daanyeelow; waayo, erayadu way xidhmeen oo way shaabadaysnaadeen ilaa wakhtiga dhammaadka. Qaar badan waa la daahirin doonaa, oo waa la caddayn doonaa, oo waa la tijaabin doonaa; laakiin kuwa sharka leh shar bay samayn doonaan; oo kuwa sharka leh midkoodna ma uu fahmi doono; laakiin kuwa xigmadda leh way fahmi doonaan. Daanyeel 12:9, 10.

“Waqtiga dhammaadka” kitaabka Daanyeel waa la “furayaa,” waxaana bilaabmaya hannaan tijaabo oo saddex heer ah sida ay u metelaan “la nadiifiyey, oo la caddaysiiyey, oo la tijaabiyey.” “Kuwa caqliga leh” way fahmaan, “kuwa sharka leh”se ma fahmaan. Garasho la’aantooda, sida ay saliid la’aantoodu ugu tahay masaalkii tobanka gabdhood ee bikradaha ahaa, waxay sababtaa in la halaago.

Dadkaygu aqoonla’aan bay ku baabba’aan; maxaa yeelay adigu aqoontii waad diidday, anna waan ku diidi doonaa, si aadan wadaad iigu ahaan; maadaama aad illowday sharciga Ilaahaaga, anna waxaan illoobi doonaa carruurtaada. Hoosheeca 4:6.

Erayga “Dadkayga” waxa ay ka dhigan yihiin dad axdi leh, oo dadkan axdiga lehna waa in la diido oo la baabbi’iyo “aqoon la’aan” aawadeed. Sharciga Axadda ee Maraykanka ayaa ah calaamadda jidka ee meesha wax lagu illoobo ama lagu xusuusto. “Xusuuso maalinta Sabtida” waa runta haatan taagan xilligaas. Halkaas ayaa lagu xusuustaa naagtii sinooleyd ee Turos. Halkaas ayaa

Ilaah ku xusuustaa dembiyadii Baabuloon ee ku qoran Muujintii.

Oo waxaan samada ka maqlay cod kale oo leh, Ka soo baxa iyada, dadkaygow, si aydaan uga qaybgelin dembiyadeeda, oo aydaan belaayooyinkeeda uga qaadan. Waayo, dembiyadeedu waxay gaadheen ilaa samada, oo Ilaahna xusuustay xumaatooyinkeedii. U abaal mariya sida ay idinkaba idiinku abaalmarisay, oo laba-laab ugu celiya sida shuqulladeeda waafaqsan; koobkii ay buuxisay, iyadana ugu buuxiya laba-laab. Muujintii 18:4–6.

Halkaas ayaa carruurta, ama jiilka ugu dambeeya ee nebiyannimada ah ee Adventism-ka La’odikiya, lagu gooyaa. Halkaas ayay kuwa Daanyeel ugu yeedhay “kuwa sharka leh” ku muujiyaan inay “illoobeen” sharciga Ilaah, qaybta sharciga Ilaah ee ay illoobeenna waa xeerarka ama sharciyada nebiyannimada ee Ilaah. Macnaha guud si cad ayuu u muujinayaa inay ka maqan tahay “aqoontii” sii kordhaysa markii kitaabka Daanyeel shaabbadda laga furo. Daanyeel wuxuu isbarbardhigaa “kuwa xigmadda leh” iyo “kuwa sharka leh,” Ciisena “bikradaha xigmadda leh” iyo “bikradaha nacasyada ah.” Caamoosna wuxuu isla kooxdaan ku tilmaamaa “bikrado qurux badan” inay yihiin kuwa aan awoodin inay helaan farriinta nebiyannimada ee ay bari, woqooyi iyo baduhu matalaan.

Bal eega, maalmo ayaa imanaya, ayaa Sayidka Rabbiga ahu leeyahay, oo aan dalka ku soo diri doono abaar, mana ahaan doonto abaar kibis, ama harraad biyo, laakiinse waxay ahaan doontaa maqalka erayada Rabbiga. Oo bad ilaa bad bay ka warwareegi doonaan, oo woqooyi ilaa bari ayay hore iyo dib ugu ordi doonaan inay erayga Rabbiga doondoonaan, mana heli doonaan. Maalintaas gabdhaha quruxda badan iyo dhallinyaraduba harraad bay u suuxi doonaan. Kuwa ku dhaarta dembiga Samaariya, oo yidhaahda, Ilaahaaga, Daaneeyow, waa nool yahay; iyo, Jidkii Bi’ir Shebac waa nool yahay; iyaguna way dhici doonaan, oo mar dambena ma kici doonaan. Caamoos 8:11–14.

Farriinta ayan heli karin waxaa lagu metelayaa meesha ay ka raadinayaan iyagoo “badda ka warwareegaya ilaa bad, oo woqooyigana ilaa bari.” Caamoos wuxuu leeyahay “bikradahan quruxda badan” waxay ku jiraan “abaar” ah maqalka “Erayga Rabbiga,” iyo in “maalintaas ay halkaa iyo halkan u ordan doonaan si ay u doondoonaan erayga Rabbiga, mana ay heli doonaan.” Farriinta laga furfuray kitaabka Daanyeel waqtigii ugu dambeeyey sannadkii 1989, iyadoo la fulinayo aayadda afartanaad iyo weliba aayadda tobnaad ee cutubka kow iyo tobnaad, waxaa lagu soo koobay labada aayadood ee ugu dambeeya ee cutubka kow iyo tobnaad.

Laakiin warar ka imanaya bari iyo woqooyi ayaa isaga ka welwelin doona; sidaas daraaddeed wuxuu bixi doonaa isagoo xanaaq weyn qaba si uu wax u baabbi’iyo, oo uu gebi ahaamba u tirtiro kuwo badan. Oo wuxuu teendhooyinka qasrigiisa ka taagi doonaa inta u dhaxaysa badaha, buurta quduuska ah ee ammaanta badan; hase ahaatee wuxuu iman doonaa dhammaadkiisa, mana jiri doono mid caawiya isaga. Daanyeel 11:44, 45.

Bikradaha nacaska ah, quruxda badan, oo sharka leh ee aan saliidda lahayn, kuwaas oo ah farriinta bari, woqooyi iyo badaha, kuwaas oo diiday aqoonta iyo axdiga Ilaah iyo Sharcigiisa, ayaa Ilaah xusuustaa marka la gaadho sharciga Axadda. Saddex dagaal ayaa lagu metelay aayadaha tobnaad ilaa shan iyo tobnaad. Anigu saddexdan dagaal waxaan u kala saaraa saddex taariikhood, hase

yeeshee marka wadajir loo eego waxay sidoo kale yihiin hal sadar, waayo aayadda tobnaad waxay furaysaa “wakhtiga dhammaadka,” sidaas darteedna waxay billowdaa hab tijaabo oo saddex-tallaabo ah.

Aayadda tobnaad waxay ku xidhan tahay toddobada goor ee Laawiyiintii lix iyo labaatan, sidaas darteedna waxay la xidhiidhaa aasaaska Adventism-ka iyo hawshii William Miller. Tallaabada labaad ee saddexda tallaabo waa imtixaan muuqaal ah oo bilaabmay markii iftiinkii aayadda kow iyo tobnaad iyo dagaalkii Yukrayn furmeen. Imtixaanka labaad waa muuqaal, wuxuuna ka dhigan yahay imtixaan ku saabsan kartideenna ah inaan garanno dhacdooyinka hadda jira annagoo ku eegayna iftiinka Erayga nebiyadeed ee Ilaah. Imtixaanka saddexaadna waa Dagaalkii Panium ee aayadda shan iyo tobnaad, halkaas oo Simoon Barjoona magiciisii loogu beddelay Butros, sidaasna lagu calaamadeeyey shaabadaynta boqol iyo afar iyo afartan kun wax yar ka hor inta nimcadu xidhmin sharciga Axadda ee aayadda lix iyo tobnaad.

Markaan ka fiirsanno muuqashadii Antiochus Magnus ee mid kasta oo ka mid ah saddexda dagaal ee lagu metelay aayadaha tobnaad, kow iyo tobnaad, iyo shan iyo tobnaad, waxa kale oo aynu ku aragnaa taariikhda aayadaha sagaalaad ilaa lix iyo tobnaad kicitaanka iyo dhicitaanka nebiga beenta ah ee waxsii sheegista Kitaabka Quduuska ah.

Aayadaha kow ilaa afar waxay tilmaamayaan soo bixitaankii iyo dhicitaankii awoodda masduulaagga. Aayadaha sagaal iyo toban waxay tilmaamayaan siday u kala horreeyaan 1798 iyo 1989, sidaas darteedna aayadaha sagaal ilaa lix iyo toban waxay tilmaamayaan soo bixitaankii iyo dhicitaankii nebiga beenta ah. Aayadaha afartan ilaa afartan iyo shan waxay matalaan soo bixitaankii iyo dhicitaankii bahalka. Aayadaha sagaal iyo toban sidoo kale waxay la jaanqaadaan labada “wakhtiga dhammaadka” ee ku jira aayadda afartan, kuwaas oo ah 1798 iyo 1989.

Walaashii Waayit si cad bay noogu sheegaysaa in si khaldan loo fahmo “wakhtiga dhammaadka” ay keento jahawareer ku saabsan halka waxsii sheegyada lagu dabaqi karo.

“Qaar badan ayaa maanta, sannadka 1897, samaynaya isla waxaas, maxaa yeelay waayo-aragnimo uma ay lahayn farriinta imtixaanka ee ku jirta farriimaha malaa’igta koowaad, labaad, iyo saddexaad. Waxaa jira kuwo Qorniinka baadhaya si ay u helaan caddayn ah in farriimahani weli mustaqbalka yaalliin. Waxay soo ururiyaan runnimada farriimaha, hase yeeshee waxay ku fashilmaan inay siiyaan meeshooda saxda ah ee taariikhda waxsii sheegidda. Sidaa darteed kuwaas oo kale waxay khatar ugu jiraan inay dadka ku marin habaabiyaan xagga meelaynta farriimaha. Ma arkaan mana fahmaan wakhtiga dhammaadka, ama goorta farriimaha la meeleynto. Maalinta Ilaah waxay ku imanaysaa tallaabo qarsoon, laakiin ragga loo haysto inay caqli iyo weynaan leeyihiin waxay ku hadal badinayaan ‘waxbarasho sare’ oo ay u malaynayaan inay ka timaaddo dad xaddidan. Ma yaqaaniin calaamooyinka imaatinka Masiixa, ama dhammaadka dunida.” Sermons and Talks, volume 1, 290.

Mawduuca aayadda tobnaad waa “wakhtiga dhammaadka,” waxaana cutubka kow iyo tobnaad lagu aqoonsaday dhowr “wakhti oo dhammaadyo ah.” Haddii aadan “arag oo garan” “wakhtiyada dhammaadyada” ee ku xusan cutubka kow iyo tobnaad, ma ogaan doontid goorta “farriimaha la meeleyo.” Iyadu waxay leedahay, “waxaa jira kuwo Qorniinka baadhaya,” oo sida nebiyada oo

dhanba, ereyadeedu waxay ku wajahan yihiin maalmaha ugu dambeeya; sidaas darteed, maalmaha ugu dambeeya, kuwa ay tilmaamayso waa koox aan fahmin wakhtiga dhammaadka, sidaas awgeedna iyaguna waa “bikradihii quruxda badnaa” ee Caamoos, kuwaas oo dhacaya oo aan mar dambe kicin.

Cutubka kow iyo tobnaad, aayadda koowaad, Daariyus iyo Kuros waxay si wadajir ah u taagan yihiin si ay u calaamadeeyaan wakhtiga dhammaadka ee 1989. Markii Tolomey uu tegey Baabuloon oo uu boqorkii woqooyi maxbuus ahaan ugu kaxeeyey Masar sannadkii 246 BC, taas oo markeeda u taagnayd 1798 sida lagu muujiyey aayadaha toddobaad ilaa sagaalaad, waxay ahayd “wakhti dhammaad.” Aayadda tobnaad waa “wakhtiga dhammaadka” ee 1989.

1798 waa dhammaadka laba kun iyo shan boqol iyo labaatan sannadood oo kala-firdhin ah oo ka gees ahaa boqortooyada woqooyi ee Israa’iil, kuwaas oo bilaabmay 723 BC. Kun iyo laba boqol iyo lixdan sannadood dabadeed, sannadkii 538, baabannimadu waxay xukuntay kun iyo laba boqol iyo lixdan sannadood ilaa 1798. 1798 waa “waqti dhammaad,” waayo waa dhammaadka toddobada wakhti, iyo weliba kun iyo laba boqol iyo lixdanka sannadood, sidaas oo kale na kun iyo laba boqol iyo sagaashanka sannadood ee Daanyeel cutubka laba iyo tobnaad. 1798 waa “waqti dhammaad,” sidaas daraaddeed 538-na sidoo kale waa “waqti dhammaad.” 538 waa dhammaadka kun iyo laba boqol iyo lixdanka sannadood ee jaahilnimadu ku tumanaysay meesha quduuska ah ee Ilaah iyo ciidankiisa, taas oo ka horraysay in baabannimadu isla hawshaas samayso isla muddadaas oo kale.

538 waxay ka dhigan tahay awood-siinta baabannimada, sidaas darteedna waxay haddana ka dhigan tahay awood-siinta baabannimada mar kale marka la joogo sharciga Axadda. Sharciga Axaddu wuxuu tilmaamayaa “wakhtiga ugu dambaysta.” Sidaa darteed, aayadda lix iyo tobnaad, iyo sidoo kale aayadda koowaad, toddoba ilaa sagaal, iyo aayadda tobnaadba, dhammaantood waxay calaaminayaan “wakhtiga ugu dambaysta.” Runtaas waxaa fahmaya kuwa garanaya goorta farriimaha la meeleyo. Bombooy wuxuu oofiyeey aayadda lix iyo tobnaad markii uu Yerusaleem qabsaday. Waxaa ku xigay Yuuliyos Kaysar, Ogoostoos Kaysar, iyo Tibeeriyos Kaysar. Dhalashadii Ciise waxay ahayd “wakhti ugu dambays,” waxayna dhacday wakhtigii Ogoostoos Kaysar.

Markaas meeshiisii waxaa ka soo kici doona mid cashuur ururiya oo dhex jooga ammaanta boqortooyada; laakiinse maalmo yar gudahood waa la baabbi'in doonaa, mana ahaan doonto cadho, mana dagaal. Daanyeel 11:20.

Aayadda labaatanaad waxay ku darsanaysaa liiska “wakhtiga dhammaadka” ee cutubka kow iyo tobnaad, sidaas oo kalena waxaa ku jira Tibeeriyos Kaysar oo xukumayay xilligii Masiixa la iskutallaabta ku qodbay.

Oo meeshiisii waxaa istaagi doona nin quudhsan, oo aan la siin doonin sharafka boqortooyada; laakiinse si nabad ah ayuu ku iman doonaa, oo boqortooyadana khiyaano-macaan ayuu ku hantiyi doonaa. Oo cududihii daadadku hortiisa waa la qaadi doonaa, waana la jebin doonaa; haa, xataa amiirka axdiga. Daanyeel 11:21, 22.

Iskutallaabtu waxay taagan tahay bartamaha toddobaadka nebiyadeed ee Masiixu u yimid inuu kuwo badan ku adkeeyo.

Oo axdiga wuu kuwa badan la adkayn doonaa toddobaad keliya; bartamaha toddobaadkana wuxuu joojin doonaa allabariga iyo qurbaanka, oo faafidda karaahiyooyinka aawadeed wuxuu ka dhigi doonaa meel cidla ah, tan iyo dhammaadka; oo wixii la goostayna waxaa lagu dul shubi doonaa kan cidlada ah. Daanyeel 9:27.

Dhexda toddobaadka, waxaynu leenahay bilow iyo dhammaad; waayo, kun iyo laba boqol iyo lixdanka maalmood ee hore waxay ku dhammaadeen isla meeshii ay ka bilaabmeen kunka iyo labada boqol iyo lixdanka maalmood ee xigay. Toddobaadku wuxuu la jaanqaadaa toddobadii wakhti ee kala firdhinta ku lidka ahayd boqortooyadii woqooyi, taas oo matalaysay jaahilnimada iyo baabanimadaba iyagoo ku tumanaya meesha quduuska ah iyo ciidanka.

Markaasaan maqlay quduus keliya oo hadlaya, oo quduus kale ayaa ku yidhi quduuskaas hadlaya, Ilaa goormay ahaan doontaa riyadu tan ku saabsan qurbaanka maalin kasta ah, iyo xadgudubka baabbi'inta, in quduuska iyo ciidankaba loo dhiibo in cagaha lagu tunto? Daniel 8:13.

538 waa “wakhtiga dhammaadka,” wuxuuna la jaanqaadaa iskutallaabta, taas oo iyaduna ah dhammaadka xilli nebiyadeed. 538 iyo iskutallaabtu waxay bixiyaan laba markhaati oo muujinaya in bilowga iyo dhammaadka wax sii sheegidba si nebiyaysan loogu calaamadeeyey “wakhtiga dhammaadka.”

Aayadaha kow iyo labaatanaad, aayadda labaatanaad, aayadda lix iyo tobnaad, aayadda tobnaad, aayadaha toddoba ilaa sagaal, iyo aayadda koowaad dhammaantood waxay calaamadinayaan “wakhtiga dhammaadka.” Aayadda saddex iyo labaatanaad waxay tilmaamaysaa axdigii Yuhuuddii Maccabee ay la galeen Roomaankii jaahilka ahaa intii u dhexaysay 161 ilaa 158 BC. Taariikhda Boqortooyadii Hasmonean laga bilaabo dagaalkoodii ugu horreeyey ilaa dhammaadkoodii ee ku ekaaday burburkii Yerusaleem sannadkii 70 AD waxay u taagan tahay Protestantism-ka riddada noqday ee Maraykanka ka bilaabmaya 1844, oo ah dhammaadka wax sii sheegid waqtiyeed, sidaas darteedna ah “wakhtiga dhammaadka,” kuna dhammaanaya sharciga Axadda sida uu u matalo 70 AD.

Aayadda saddex iyo labaatanaad waxay tilmaamaysaa “wakhtiga dhammaadka” ee 167 BC dagaalkii Modein, iyo sidoo kale 70 AD, kuwaas oo labaduba u taagan 1844 iyo sharciga Axadda siday u kala horreeyaan. Aayadda saddex iyo labaatanaad, aayadaha kow iyo labaatanaad iyo laba iyo labaatanaad, aayadda labaatanaad, aayadda lix iyo tobnaad, aayadda tobnaad, aayadaha toddobaad ilaa sagaalaad, iyo aayadda koowaad dhammaantood waxay calaamadinayaan “wakhtiga dhammaadka.”

Aayadda afar iyo labaatanaad waxay tilmaamaysaa sarrayntii saddex-boqol-iyo-lixdan-sano ahayd ee Roomaankii jaahiliga ahaa, sidaas darteedna waxay calaamadaynaysaa bilowgii 31 BC iyo dhammaadkii 330 inay yihiin “wakhtiga dhammaadka.” Aayadda toddoba iyo labaatanaad iyo aayadda sagaal iyo labaatanaad labaduba waxay tilmaamayaan bilowga iyo dhammaadka

muddadaas, sidaas awgeed aayadda afar iyo labaatanaad, aayadda toddoba iyo labaatanaad, aayadda sagaal iyo labaatanaad, aayadda saddex iyo labaatanaad, aayadaha kow iyo labaatanaad iyo laba iyo labaatanaad, aayadda labaatanaad, aayadda lix iyo tobnaad, aayadda tobnaad, aayadaha toddobaad ilaa sagaalaad, iyo aayadda kowaad dhammaantood waxay calaamadaynayaan “wakhtiga dhammaadka.”

Aayadda kow iyo soddonaad waxay tilmaamaysaa 538, markii karaahiyadii baabbi’inta keentay la taagay; aayadaha lix iyo soddonaad iyo afartanaadna waxay tilmaamayaan 1798 inay tahay “wakhtiga ugu dambaysta ah.” 538 ee aayadda kow iyo soddonaad iyo 1798 ee aayadaha lix iyo soddonaad iyo afartanaad, aayadaha toddoba iyo labaatanaad iyo sagaal iyo labaatanaad, aayadda afar iyo labaatanaad, aayadda saddex iyo labaatanaad, aayadaha kow iyo labaatanaad iyo laba iyo labaatanaad, aayadda labaatanaad, aayadda lix iyo tobnaad, aayadda tobnaad, aayadaha toddobaad ilaa sagaalaad, iyo aayadda koowaad—dhammaantood waxay calaamadinayaan “wakhtiga ugu dambaysta ah.”

“Waqtiga dhammaadka” waxaa lagu calaamadeeyey saddex iyo toban jeer ka hor aayadda afartan iyo kow, taas oo ah sharciga Axadda, iyo “waqti dhammaad” kale, sida ay tahay aayadda afartan iyo shan marka baadarigu yimaado dhammaadkiisa iyadoo aanay jirin cid caawisa. Shan iyo toban jeer ayaa “waqtiga dhammaadka” lagu meeleyey cutubka kow iyo tobnaad. Mawduuca aayadda tobnaad waa “waqtiga dhammaadka.” Waxay ka dhigan tahay runaha la furay ee shaabbadda laga qaaday wakhtiga shaabadaynta ee boqolka iyo afartan iyo afarta kun.

Waxaannu ku sii wadi doonnaa maqaalka xiga.